

EURÓPAI
BIZOTTSÁG

Brüsszel, 2013.5.6.
SWD(2013) 163 final

BIZOTTSÁGI SZOLGÁLATI MUNKADOKUMENTUM

A HATÁSVIZSGÁLAT ÖSSZEFOGLALÁSA

amely a következő dokumentumot kíséri

Javaslat

AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS RENDELETE

a növényi szaporítóanyagok előállításáról és forgalomba hozataláról (a növényi szaporítóanyagokra vonatkozó jog)

{COM(2013) 262 final}
{SWD(2013) 162 final}

BIZOTTSÁGI SZOLGÁLATI MUNKADOKUMENTUM

A HATÁSVIZSGÁLAT ÖSSZEFOGLALÁSA

amely a következő dokumentumot kíséri

Javaslat

AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS RENDELETE

a növényi szaporítóanyagok előállításáról és forgalomba hozataláról (a növényi szaporítóanyagokra vonatkozó jog)

1. PROBLÉMAMEGHATÁROZÁS

Előzmények

Az EU kereskedelmi vetőmagpiacának értéke jelenleg körülbelül 6,8 milliárd EUR, ami a kereskedelmi vetőmag világpiacának több mint 20%-át teszi ki. 2002–2003 folyamán az EU a vetőmagok nettó exportőrévé vált. A növényi szaporítóanyagok uniós ágazata jelenleg világszinten rendkívül versenyképes: a világszerte lebonyolított exportok több mint 60 %-ának megfelelő, 4,4 milliárd EUR értékű kivitelével a legnagyobb exportőrnek számít. Az ágazat meglehetősen koncentrált (a 10 legnagyobb vállalat a világ vetőmagpiacának közel 67 %-át teszi ki), azonban a kkv-k és a mikrovállalkozások is lényeges szerepet játszanak a belső piacon, nevezetesen egyes rés piacokon, így például a biogazdálkodással termesztett növények piacán.

A növényi szaporítóanyagok alapvető jelentőségük a növények és élelmiszerek termelékenységére, sokszínűsége és minősége szempontjából. Ezt mind az egyes országok jogalkotásában – a 19. század vége óta –, mind pedig az európai jogszabályokban figyelembe vették. A növényi szaporítóanyagokra vonatkozó hatályos uniós joganyag kidolgozása az 1960-as évektől kezdődött. E jogi keret ma 12 tanácsi alapirányelvet ölel fel, amelyek a forgalomba hozatal engedélyezését fajtajegyzékben való bejegyzéstől teszik függővé, valamint egyedi forgalmazási követelményeket határoznak meg a különböző fajokra (takarmánynövény-vetőmag, gabonavetőmag, cukorrépa-vetőmag, az olaj- és rostnövények vetőmagja és a zöldségvetőmag, szőlő-szaporítóanyag, vetőburgonya, a vetőmagokon kívüli zöldség-szaporítóanyag, a gyümölcstermő növények szaporítóanyaga, dísznövények és erdészeti szaporítóanyag) vonatkozóan.

A GMO-kkal külön jogszabályok foglalkoznak (a 2001/18/EK irányelv, az 1829/2003/EK rendelet és az 1830/2003/EK rendelet), ezért ez a kezdeményezés nem terjed ki rájuk.

A probléma meghatározása

A növényi szaporítóanyagokra vonatkozó meglévő uniós jogszabályok ugyan értékes hozzájárulást nyújtottak a kezdeti célkitűzések eléréséhez, vagyis az ilyen anyagok szabad forgalmazásának garantálásához, valamint egészséges és minőségi növényi szaporítóanyagok biztosításához és ezáltal a mezőgazdasági, kertészeti vagy erdészeti ágazat termelékenységének növeléséhez, azonban egyre több probléma merül fel:

- A jogszabályok bonyolultsága és széttagoltsága, a más szakpolitikákkal való összehangoltság hiánya, a költségmegtérülésre vonatkozó uniós szabályok hiánya, a jelenlegi irányelvek nem összehangolt módon történő átültetése és végrehajtása, valamint az ezekből következő különbségek pl. a technikai követelmények terén mind gátolják, hogy egyenlő versenyfeltételeket lehessen teremteni valamennyi vállalkozó számára. Emellett a jogszabályok egyszerűsítése és a szakpolitikák közötti összehangoltság terén is jelentős előrelépéseket kell tenni. A növényi szaporítóanyagokról szóló joganyag felülvizsgálata ezért egy csomag részét képezi, amelynek keretében négy területre, a növények egészségére, az állatok egészségére, a növényi szaporítóanyagok forgalmazására, valamint az élelmiszerek és takarmányok hatósági ellenőrzésére vonatkozó jogszabályok felülvizsgálata valósult meg.
- A jelenlegi szabályozás merevsége a feladatok elosztása tekintetében jelentős adminisztratív terhet ró a hatóságokra és korlátozza a vállalkozók rugalmasságát (például bizonyos feladatokat nem tudnak ellátni).
- Ezenkívül hiányzik a horizontális összhang más uniós szakpolitikákkal és stratégiákkal, ami akadályozza a hatályos uniós jogszabályok, szakpolitikák és stratégiák (fenntartható mezőgazdaság és erdészet, a biodiverzitás védelme, éghajlatváltozás és biogazdaság) hatékonyabb végrehajtását.

Ezeket a problémákat részletesebben is ismerteti a jelentés 2.3 szakasza.

Figyelembe véve az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedésre vonatkozó Európa 2020 stratégiát és azt az igényt, hogy erősíteni kell az európai vállalkozások, különösen a kkv-k versenyképességét, valamint tekintettel a Bizottság intelligens szabályozási elveire és a növényi szaporítóanyagokkal foglalkozó ágazat gazdasági és tudományos-technikai hátterének fejlődésére, nem elegendő csupán a meglévő jogszabályok módosítása és jobb végrehajtása.

Az értékelések, vizsgálatok és a tagállamokkal, valamint az érdekeltekkel folytatott széles körű konzultációk rámutattak, hogy a rendszer korszerűsítésére van szükség. Ez elérhető három fontosabb irányvonal mentén csoportosítható (lásd alább) intézkedések összekapcsolásával; mindezek alapján a következő szakpolitikai lehetőségek mérlegelendők:

- (1) Egyszerűsítés: a jogi szerkezetet rendelet formájában jelentősen egyszerűsíteni kell oly módon, hogy valamennyi tagállamban biztosítva legyen a rendelet összehangolt végrehajtása és az egyenlő versenyfeltételek megteremtése valamennyi vállalkozó számára.

- (2) Rugalmasság és megosztott felelősség: a vállalkozóknak nagyobb rugalmasságra van szükségük feladataik elvégzéséhez a fajtabejegyzést és a tanúsítást illetően, az illetékes hatóságok munkájának pedig jobban kellene összpontosulnia a növényi szaporítóanyagok Unión belüli előállításának az ellenőrzésére (áttérés a termékellenőrzésről a folyamatellenőrzésre). E célból a közszolgáltatásoknak megfelelő pénzügyi háttérrel kell biztosítani. A növényi szaporítóanyag-fajták egyetlen néven történő bejegyzése a nemzeti fajtanyilvántartásokba és az uniós fajtanyilvántartásba rendszerint az adott anyag forgalmazásához szükséges követelmény és a fajta azonosságán (megkülönböztethetőség, állandóság és egyneműség – DUS), valamint jellegzetességein (termesztési és használati érték – VCU) alapul. A növényi szaporítóanyagok különálló tételei ezenkívül minőségellenőrzési rendszer alá tartoznak. Ezeket a tevékenységeket végrehajthatják mind az illetékes hatóságok, mind pedig a vállalkozók hatósági felügyelet mellett vagy (egyes növényi szaporítóanyag-kategóriák esetében) saját felelősségükre. A megosztott felelősség és a fokozott rugalmasság a munka hatékonyabb és jobban időzített megszervezése révén összességében költségmegtakarítást eredményezne és felgyorsítaná az új, innovatív fajták belső piacra jutását.
- (3) Összhang és horizontális kapcsolatok: a növényi szaporítóanyagok minősége és a termelékenység mellett foglalkozni kell a fenntarthatósággal, a biodiverzitás védelmével és az éghajlatváltozással is.

Hogyan alakulna a probléma, ha nem kerülne sor intézkedésre?

A jelenleg hatályos jogszabályok szerint kizárólag hivatalos hatóságok végezhetnek fajtavizsgálatokat. Tanúsítási feladatokat hatósági felügyelet mellett – bizonyos mértékig – a vállalkozók is végezhetnek. A növényi szaporítóanyagok egyes fajtáira (pl. burgonya) és kategóriáira ugyanakkor korlátozások vonatkoznak, amelyek nem teszik lehetővé a felügyelet melletti tanúsítást. Ez hatással van a korlátozott mozgástérrel rendelkező vállalkozásokra, különösen a folyamatosan fejlődő nemzetközi környezetben. Amennyiben nem kerülne sor intézkedésre, a rendszer hibái csak szaporodnának, és ez egyre nagyobb terhet róna a hatóságokra és a vállalkozásokra egyaránt, ami nem csupán a vállalkozások versenyképességére nézve járna következményekkel, de nehezebben tudnának alkalmazkodni a piaci kereslethez, és exportkapacitásuk is csökkenne a nem uniós versenytársaikkal szemben.

A rendelkezések még problematikusabbá válhatnak az államháztartásokra nehezedő egyre nagyobb nyomás következtében. Ezen túlmenően a növényi szaporítóanyagokra vonatkozó technikai követelmények terén mutatkozó eltérések gátolják az egyenlő feltételek megteremtését a vállalkozások számára a belső piacon. A jogszabályok bonyolultsága és széttagoltsága miatt továbbra is bizonytalanság uralkodna végrehajtásukat illetően. A felmerült új kérdésekkel – mint például a biodiverzitás, az éghajlatváltozás vagy a biogazdaság – a jelenlegi jogszabályok ezután is csak érintőlegesen foglalkoznának.

Nem jönnének létre szinergiák a növényi szaporítóanyag-tanúsítási eljárás részét képező növény-egészségügyi ellenőrzésekre vonatkozó növény-egészségügyi

szabályozással vagy a 882/2004/EK rendelet szerinti hatósági ellenőrzésekre vonatkozó általános elvekkel sem.

2. A SZUBSZIDIARITÁS ELEMZÉSE

A növényi szaporítóanyagokra vonatkozó jogszabályi keret az Európai Unió működéséről szóló szerződés 43. cikkén (közös agrárpolitika) alapszik, melynek célkitűzései a következők: a mezőgazdasági termelékenység növelése, a mezőgazdasági népesség megfelelő életszínvonalának biztosítása, a piacok stabilizálása, az ellátás folyamatos hozzáférhetőségének biztosítása és a fogyasztók elfogadható ár ellenében történő ellátásának biztosítása. A Lisszaboni Szerződés értelmében a mezőgazdaság megosztott hatáskörbe tartozik. Ezen túlmenően a belső piacra (EUMSZ 114. cikk) és a környezet megőrzésére (EUMSZ 191. cikk) vonatkozó szabályok kiegészítik az uniós fellépéshez szükséges jogalapot.

A növényi szaporítóanyagok forgalmazásáról szóló uniós jogszabályok hatvanas évekbeli bevezetése hozzájárult a növényi szaporítóanyagok belső piacának megteremtéséhez. Számos érdekelt fél is megerősítette, hogy ezek az uniós jogszabályok pozitívan hatottak a növényi szaporítóanyagok **szabad mozgására, rendelkezésére állására és minőségére**, és megkönnyítették ezen anyagok EU-n belüli kereskedelmét. A növényi szaporítóanyagok forgalomba hozataluk előtti engedélyezését a nemzeti hatóságok végzik, és az valamennyi tagállamban érvényes; ezáltal nyílt verseny biztosítható az egységes piacon, fenntartva ugyanakkor a szubszidiaritás elvének elemeit, amelyek a tagállamok számára lehetővé teszik nemzeti igényeik figyelembevételét (pl. a VCU agrárökológiai értékelésen alapul). Amennyiben nem kerülne sor uniós szintű fellépésre, egy helyett 27 különböző rendszer működne. Ez akadályozná a növényi szaporítóanyagok mozgását a belső piacon, és növelné az egészségük és minőségük ellenőrzésével járó pénzügyi terheket.

A növényi szaporítóanyagok minőségére (OECD, ENSZ-EGB) és egészségére (IPPC, WTO/SPS-megállapodás) nemzetközi szabványok vonatkoznak, így indokolt az egyenlő versenyfeltételek megteremtésére és az összehangolt végrehajtásra irányuló uniós fellépés. Annak érdekében, hogy biztosítható legyen az intézkedések arányossága, nevezetesen az érdekelt felekre háruló terhek csökkentése, a rendszernek tekintettel kell lennie az érdekelt felek, valamint a kkv-k és a mikrovállalkozások szabadságára és gazdasági életképességére. A genetikai anyagokra vagy a hobbifajtákra irányuló intézkedések lehetővé teszik, hogy a termesztők, köztük a hobbikertészek növényi szaporítóanyagok széles skálájához férjenek hozzá, emellett pedig hozzájárulnak az ellenálló rendszerek fenntartásához a mezőgazdasági termelésben, valamint a genetikai sokféleség megőrzéséhez a földeken. Az egyes fajták piacra jutásának megkönnyítése elősegíti az intelligens növekedést.

3. SZAKPOLITIKAI CÉLKITŰZÉSEK

3.1. Általános célkitűzések

- Egészséges és minőségi növényi szaporítóanyagok biztosítása;

- Egységes szabályozási keret létrehozása, amely támogatja az innovációt és a versenyképességet;
- A fenntartható termelés, a biodiverzitás és az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás támogatása, valamint az élelmezésbiztonsághoz és a szegénység csökkentéséhez való hozzájárulás.

3.2. Konkrét célkitűzések

- Egyenlő versenyfeltételek biztosítása egyszerűsített, összehangolt szabályok révén;
- A szükségtelen költségek és adminisztratív terhek csökkentése, valamint a rugalmasság növelése;
- A növényi szaporítóanyagokra vonatkozó jogszabályok más, újabb uniós stratégiákkal való összehangolása,
- A növénynevelést érintő innovációk piacra jutásának előmozdítása.

3.3. Operatív célkitűzések

- A növényi szaporítóanyagokra vonatkozó egyetlen jogszabály létrehozása, amely rugalmas és arányos eljárásokat biztosít;
- A jogszabályok összehangolt végrehajtásának elősegítése auditálás és képzés révén;
- Az innováció előmozdítása a jobb időszerűség és az uniós nyilvántartásban rendelkezésre álló információk révén;
- A piac átláthatóságának és a nyomonkövethetőségnek a javítása a vállalkozók nyilvántartásba vételével.

4. SZAKPOLITIKAI LEHETŐSÉGEK

A probléma-meghatározás szerint a következő fő irányvonalak mentén kell a rendszert megváltoztatni, hogy az megfeleljen a változó gazdasági, környezeti, társadalmi és tudományos feltételeknek: i. az alap-jogiaktusok egyszerűsítése (12 irányelv egy rendeletté történő átdolgozása), ii. költségmegtérülés, valamint a rendszer hatékonyságának és eredményességének javítása, valamint iii. horizontális koordináció az újabb, már elfogadott uniós szakpolitikákkal. Több lehetőség vizsgálatára sor került – nagyobb flexibilitás, dereguláció vagy központosítás – a rendszer hatékonyságának növelése érdekében. Ugyanakkor gondoskodni kell arról, hogy továbbra is minőségi növényi szaporítóanyagok álljanak rendelkezésre, biztosítani kell a versenyképesség fenntartását, valamint megoldást kell találni az új kihívásokra, köztük a biodiverzitás kérdésére. Az említett 3 tengelyből kiindulva a kezdeti szakaszban 5 szakpolitikai lehetőség körvonalazódott. A jogszabályi egyszerűsítés és a költségmegtérülés mindegyik lehetőségnél szerepet játszik. A kkv-kkal és a mikrovállalkozásokkal kapcsolatos kérdések a különböző lehetőségek

mindegyikénél szerepelnek, elsősorban azért, hogy a szóban forgó vállalkozások az olyan feladatok elvégzéséhez, amelyeket nem tudnak maguk ellátni, közszolgáltatásokat tudjanak igénybe venni, valamint hogy rugalmasságuk javuljon, és ezáltal jobban hozzáférjenek a növényi szaporítóanyagok piacához.

Az alaphelyzet és az öt szakpolitikai lehetőség a következő:

- 0. lehetőség – alaphelyzet: a jelenlegi helyzet változatlan fenntartása (12 irányelv maradna és a költségmegtérülés tekintetében egyetlen szabály sem létezne).
- 1. lehetőség – költségmegtérülés: Ez a lehetőség nem módosítaná a jelenlegi jogszabályokban található technikai előírásokat vagy a vállalkozók és az illetékes hatóságok közötti felelősség megosztását. Az egyetlen módosítás abból állna, hogy az illetékes hatóságoknál felmerült költségeket valamennyi tagállamban teljes egészében az érintett vállalkozóknak kellene megtéríteniük; ez már csaknem minden tagállamban így van.
- 2. lehetőség – kombinált rendszer: Bizonyos fokú rugalmasságot vezetnének be a vállalkozókra nézve. A fajtaelismerés bizonyos, az uniós jogszabályokban (DUS, VCU) meghatározott növénykultúrák esetében továbbra is kötelező lenne, a technikai vizsgálatokat azonban hatósági felügyelet mellett a vállalkozó is elvégezhetné. Változatlanok maradnának a növényi szaporítóanyag-tételekre vonatkozó tanúsítási követelmények, a tanúsítást azonban minden esetben maga a vállalkozó végezheti el az illetékes hatóság felügyelete mellett. A jelenlegi egyedi rendelkezések továbbra is vonatkoznának a genetikai anyagokra és a hobbifajtákra.
- 3. lehetőség – dereguláció: A deregulációval rugalmasabbá válna a rendszer. A fajtaelismerés részeként a DUS-vizsgálatok továbbra is kötelezők maradnának, a VCU azonban a mezőgazdasági kultúrnövények esetében többé nem lenne jogi követelmény. Nem lenne hivatalos tanúsítás. A növényi szaporítóanyag-tételek ehelyett minimumkövetelmények teljesítése esetén csupán szállítói címke alapján kerülnének forgalomba. A jelenlegi egyedi rendelkezések továbbra is vonatkoznának a genetikai anyagokra és a hobbifajtákra.
- 4. lehetőség – fokozottan rugalmas rendszer: Kettős rendszer jönne létre, amely lényegesen nagyobb rugalmasságot biztosítana a vállalkozóknak azáltal, hogy két rendszer közül választhatnának: a hatóságilag vizsgált fajták rendszere (DUS, VCU fenntarthatósági kritériumokkal) és a hatóságilag nem vizsgált, a bejelentő által a hatóságnak benyújtott fajtaleírással rendelkező fajták rendszere. A növényi szaporítóanyagok tanúsítása a hatóságilag vizsgált fajtákra korlátozódna. A genetikai vagy bizonyos „réspiaci” fajták forgalmazása például liberalizált lenne, mivel nem létezne sem kötelező technikai fajtavizsgálat, és a növényi szaporítóanyagok tanúsítása sem lenne kötelező, így ezek a termékek nem vizsgált fajtaként forgalmazhatók lennének.
- 5. lehetőség – központosítás: A Közösségi Növényfajta-hivatal (CPVO) bízna meg a fajtaelismerés koordinálásával és az arról való döntések meghozatalával mind a technikai vizsgálatokat (DUS és VCU), mind pedig a

fajtaelnevezést illetően. A növényi szaporítóanyag-tételekre vonatkozó tanúsítási követelmények változatlanok maradnának, a tanúsítás azonban hatósági felügyelet mellett elvégezhető lenne. Referencia tanúsítóközpontokat hoznának létre, melyek feladatai közé tartozna a bevált módszerek kidolgozása, összehasonlító vizsgálatok, kísérletek és tanulmányok elvégzése a szakpolitikai intézkedések kidolgozásának támogatására, valamint a növényi szaporítóanyagok tanúsítására vonatkozó ismeretek terjesztése. A jelenlegi egyedi rendelkezések továbbra is vonatkoznának a genetikai anyagokra és a hobbifajtákra.

5. A HATÁSOK ÉRTÉKELÉSE

A fajtaelismerésre vonatkozó rendelkezések végrehajtásának jelenlegi költségei körülbelül 55–60 millió EUR-t tesznek ki évente az EU-ban. E költségek a DUS és a VCU között 45%–55%-ban oszlanak meg. A növényi szaporítóanyagok tanúsításának költsége mintegy 73–79 millió EUR-ra rúg. Néhány tagállamtól eltekintve a tagállamok többsége már jelenleg is teljesen vagy részben megtéríteti a költségeket. E költségek legalább 60 %-át valamennyi tagállamban az illetékes hatóságok szedik be. A bejegyzés és tanúsítás éves költsége a mezőgazdasági vetőmagok piaci értékének körülbelül 3%-át teszik ki (ennek legalább 60%-át már a vállalkozók viselik). A kkv-kra és a mikrovállalkozásokra gyakorolt hatásokat mindenütt figyelemmel kísérték.

Az 1. lehetőség csupán a költségmegtérüléssel foglalkozik. E lehetőség egyenlő versenyfeltételeket fog teremteni a vállalkozók számára, csökkenteni fogja a tagállamok illetékes hatóságainak költségeit és biztosítani fogja azok jövőbeni működését. Ez a lehetőség nem lesz hatással a versenyképességre és nem támogatja az innovációt, valamint a környezetvédelmi vagy fenntarthatósági célkitűzések elérését. Az illetékes hatóságok változatlanul garantálják, hogy a technikai vizsgálatok és az ellenőrzések kivitelezéséhez megfelelő közszolgáltatások álljanak rendelkezésre. Ez főként az olyan kkv-knak és mikrovállalkozásoknak fog kedvezni, amelyek nem rendelkeznek megfelelő forrásokkal ahhoz, hogy e feladatokat maguk végezzék. A költségmegtérülés elve nem befolyásolja majd nagy mértékben a kkv-kat és a mikrovállalkozásokat, mivel ez az elv már a tagállamok többségében működik, és e vállalkozások számára előnyökkel jár azáltal, hogy továbbra is biztosítja számukra a forgalmazáshoz szükséges hatósági szolgáltatásokhoz való hozzáférést.

A 2. lehetőség szintén egyenlő versenyfeltételeket fog teremteni a vállalkozások számára a belső piacon, mivel a költségeket valamennyi tagállamban megtérítetik. Az adminisztratív terhek csökkenni fog azáltal, hogy több feladatot is (tanúsítás, a bejegyzéshez szükséges vizsgálatok) a vállalkozók is elvégezhetnek majd hatósági felügyelet mellett. Ez jelentősen nagyobb rugalmasságot fog biztosítani a vállalkozók számára az új fajták forgalomba hozatalát illetően. Néhány munkahely valószínűleg átkerül a közszférából a magánszférába. A cél, valamennyi vállalkozó számára nagyobb rugalmasságot biztosítani a tekintetben, hogy egyes feladatokat közvetlenül is elvégezhessenek, amennyiben úgy kívánják; mindamellett a közszolgáltatások továbbra is garantáltan rendelkezésre állnának, így a kkv-k és mikrovállalkozások a technikai vizsgálatokat és az ellenőrzéseket az illetékes hatóságokkal is

elvégeztethetik. E lehetőség sem támogatja kifejezetten a környezetvédelmi és fenntarthatósági célok elérését.

A 3. lehetőség veszélyezteti a növényi szaporítóanyagok egészségét és minőségét azáltal, hogy eltörli a tanúsítási kötelezettséget. Az illetékes hatóságok és a vállalkozók jelentős költségmegtakarításra tehetnek ugyan szert, a tanúsítási kötelezettség eltörlése azonban azt eredményezi, hogy a harmadik országokból behozott vetőmagokra vonatkozó uniós megfelelőségi követelményeket is meg kell szüntetni. Valószínű továbbá, hogy egyes gazdasági tevékenységek, mint például a vetőmag-szaporítás még inkább harmadik országokba helyeződnek át. Hátrányos helyzetbe kerülnének a kkv-k, mivel megszűnne a VCU, amely semleges információkkal szolgál a felhasználók számára, függetlenül az értékesítő piaci hatalmától. A VCU megszüntetésével veszélybe kerülnének a környezetvédelmi célok is, mivel e célokat nem lehetne a növénynemesítés területén érvényesíteni.

A 4. lehetőség a 3. lehetőséghez hasonlóan további költségmegtakarítást jelent mind az illetékes hatóságok, mind a vállalkozók számára, ugyanakkor nagyobb biztosítékokat nyújt a növényi szaporítóanyagok jellemzése szempontjából (VCU a hatóságilag vizsgált fajták esetében). A nem kötelező tanúsításból és fajtaelismerésből eredő kockázatok azonban továbbra is fennállnának. Számos vállalkozó – különösen rés piacokon működő kkv-k és mikrovállalkozások – előnyére válna a megnövekedett mozgástér. E lehetőség továbbá jó lehetőségeket kínál a fenntartható mezőgazdaság és a mezőgazdasági biodiverzitás támogatására, mivel egyszerűsödne a genetikai anyagok és a hobbifajták bejegyzésével összefüggő adminisztráció; emellett a piacra jutást is elősegítené ezen a téren.

Az 5. lehetőség a fajtaelismerés Unión belüli központosításával jelentős biztosítékokat nyújt a növényi szaporítóanyagok minősége és egészsége tekintetében, emellett pedig egyenlő versenyfeltételeket teremt a vállalkozók számára. Hatékony és átlátható rendszer jön létre összehangolt technikai követelményekkel. Új, tökéletesített fajták gyorsabban kerülnek a piacra, ami hosszú távon a foglalkoztatás növekedését eredményezhetné. Valamennyi vállalkozó élhet azzal a lehetőséggel, hogy egy növényfajta elismerése és/vagy védelme iránt egyetlen kérelmet nyújtson be a CPVO-nál; ez által mindenekelőtt a kkv-k munkája fog egyszerűsödni. E lehetőség azonban nem foglal magában olyan konkrét eszközöket, amelyek segítségével a növénynemesítést a fenntarthatóságra és a mezőgazdasági biodiverzitásra vonatkozó célkitűzéseknek megfelelően lehetne megvalósítani; sokkal inkább felel meg a hagyományos növénynemesítés szükségleteinek.

6. A LEHETŐSÉGEK ÖSSZEHASONLÍTÁSA

Az alábbi összefoglaló táblázat átfogó összehasonlítást nyújt a lehetőségekről a felülvizsgálatban megfogalmazott célkitűzések elérését illetően, összehasonlítva a jelenlegi helyzettel.

		1. lehetőség	2. lehetőség	3. lehetőség	4. lehetőség	5. lehetőség	Előnyben részesített lehetőség
Általános célkitűzések	A növényi szaporítóanyagok egészségének és jó minőségének biztosítása	0	0	---	---	0	0
	Egységes és összehangolt szabályozási keret létrehozása, amely támogatja az innovációt és a növényi szaporítóanyagok uniós ágazatának versenyképességét;	+	+	+	++	++	++
	A fenntartható termelésnek, a biodiverzitás védelmének és az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodásnak a támogatása, valamint az élelmezésbiztonsághoz és a szegénység csökkentéséhez való hozzájárulás.	0	0	-	++	0	++
Konkrét célkitűzések	Egyenlő versenyfeltételek biztosítása szerte az EU-ban megfelelőbb jogi formában ismertetett, alapelvekre vonatkozó egyszerűsített, pontosabb és összehangolt alapvető szabályok révén	+	+	+	+	++	++
	A hatóságokra nehezedő szükségtelen költségek és adminisztratív terhek csökkentése, valamint a rugalmasság növelése a vállalkozások számára az általános szakpolitikai célkitűzések veszélyeztetése nélkül	+	++	+	++	++	++
	Az innováció előmozdítása a növénytermesztés terén, különösen a kkv-kban annak érdekében, hogy javuljanak a növényi szaporítóanyagok felhasználóinak választási lehetőségei és az európai feltételekhez alkalmazkodott növényfajták szélesebb skálájához férhessenek hozzá	0	+	0	++	++	++

	A növényi szaporítóanyagokra vonatkozó jogszabályok más, újabb uniós stratégiákkal való összehangolása (mezőgazdaság, biodiverzitás, élelmezésbiztonság, éghajlatváltozás, bioalapú gazdaság)	0	0	–	+	0	+
Operatív célkitűzések	A növényi szaporítóanyagok forgalmazására vonatkozó egyszerűsített jogszabályi keret – a növényi szaporítóanyagokra vonatkozó jog – biztosítása egyszerűsített, rugalmasabb és arányosabb eljárásokkal	0	++	++	++	++	++
	A jogszabályok összehangoltabb végrehajtásának előmozdítása auditálás és képzés révén szerte az EU-ban	0	0	0	0	++	++
	Az innováció elősegítése a jobb időszerezés és az uniós nyilvántartásban rendelkezésre álló részletesebb információk révén	0	0	0	0	++	++
	A piac átláthatóságának és a nyomonkövethetőség javítása a vállalkozók nyilvántartásba vételével.	0	++	++	+	++	++

Jelmagyarázat: 0: nincs változás az alaphelyzethez képest +: csekély pozitív hatás ++: jelentős pozitív hatás –: csekély negatív hatás —: Jelentős negatív hatás

Előnyben részesített lehetőség

Mivel az öt lehetőség közül egyik sem biztosított optimális egyensúlyt a rendszer hatékonysága, a növényi szaporítóanyagok minőségének biztosítása, a versenyképesség fenntartása és a biodiverzitás csökkenésének feltartóztatása között, egy olyan lehetőség került kidolgozásra és kiválasztásra, amely az öt kezdeti lehetőség pozitív elemeit ötvözi, a lehető legnagyobb választási lehetőséget és rugalmasságot hagyva ugyanakkor a vállalkozók számára. Az előnyben részesített lehetőség a 2., 4. és 5. lehetőség elemeit foglalja magában. E kombináció révén egyensúly teremthető a vállalkozók rugalmassága (2. és 4. lehetőség), a biodiverzitás (4. lehetőség), valamint a kellően szigorú egészségügyi és minőségi követelmények (2. és 5. lehetőség) között, és ezáltal biztosítható a piac megfelelő működése, valamint fenntartható a termékek minősége és egészségügyi biztonsága. E lehetőség magában foglalja a növényi szaporítóanyagok jogi szerkezetének egyszerűsítésére és a költségmegtérülésre vonatkozó két horizontális elvet.

Az általános elvek a következők: Az illetékes hatóságok által végzett szolgáltatások költségeinek megtérülése. Mentességekre az adott növényi szaporítóanyag forgalmazásához kötődő közérdek jelentőségének függvényében vagy a 882/2004/EK rendelet felülvizsgálatának keretében előírányzott mentességeknek megfelelően van lehetőség. A vállalkozók – az illetékes hatóság hatósági felügyelete mellett – egy sor tevékenységet végezhetnek a bejegyzés és tanúsítás vonatkozásában. Minden egyes vállalkozót nyilvántartásba kell venni a növényi szaporítóanyagok nyomkövethetőségének biztosítása érdekében. Az uniós piac szempontjából fontos fajok külön jegyzékére egyedi és szigorú bejegyzési és tanúsítási kötelezettségek vonatkoznak. Az összes többi forgalomban lévő növényi szaporítóanyagra (jegyzékben nem szereplő fajok) általános minimumkövetelmények alkalmazandók, amelyek kiterjednek a címkézési kötelezettségekre és a rendeltetésének megfelelő használatra való alkalmasságra is.

A CPVO feladatkörét kiterjesztik a nemzeti vagy európai szinten bejegyzett növényi szaporítóanyag-fajtákra vonatkozó valamennyi információ központosított kezelésére. A CPVO fogja összehangolni a technikai követelményeket és auditálni a vizsgálatokat végző nemzeti hivatalokat, amelyek viszont lehetővé teszik magán vizsgálóállomások számára technikai vizsgálatok végrehajtását. A CPVO jelentősebb szerepet fog játszani a belső piacon forgalmazási engedéllyel rendelkező fajtákra vonatkozó információk rendelkezésre bocsátásában (online adatbázis), és valamennyi kérelem esetében ellenőrzi fogja az elnevezéseket. A nemzeti fajtaelismerés alternatívájaként a CPVO lehetőséget biztosít olyan fajták központosított nyilvántartásba vételére, amelyek esetében a VCU-értékelés nem követelmény (pl. zöldségfélék).

A hivatalosan nem vizsgált, hivatalosan elismert fajtaleírással rendelkező fajták nyilvántartása mind nemzeti, mind európai szinten olyan lehetőség, amelyet a közjó érdekében biztosítanak a genetikai anyagoknak és a hobbifajtáknak. A genetikai anyagok forgalmazására vonatkozó jelenlegi korlátozások enyhülnek.

A VCU továbbra is fennmarad és minden egyes fajtánál külön döntés alapján alkalmazzák, alkalmazásának kritériumai azonban elsősorban a közjavakat tartják szem előtt; A VCU-ból „VCU a fenntarthatóságért és az egészségért” lesz. A VCU-t a lehető legnagyobb mértékben összehangolják a különböző agrárökológiai

régiókban, és folyamatosan javítják annak érdekében, hogy az igazodjon a köz- és magánszféra igényeinek és a jogszabályi követelmények alakulásához.

Bizonyos növénykultúrák tételeinek tanúsítása továbbra is kötelező marad. Az ezen kötelezettség alá eső fajták jegyzékét eseti alapon határozzák meg, hogy jövőbeni változásokat – pl. egészségügyi kockázatok vagy gazdasági érdek – figyelembe lehessen venni. A hatósági felügyelet mellett végzett vizsgálatokat kiterjesztik valamennyi fajtára és kategóriára (azaz bázis és prebázis növénykultúrákra).

A mikrovállalkozások és kkv-k igényei különös figyelmet kapnak: Az, hogy az általuk kifejlesztett fajták ugyanolyan eséllyel juthassanak a belső piacra, mint a nagyobb vállalkozások esetében, a bejegyzésre vonatkozó szabályok (nevezetesen a VCU) fenntartásával lesz biztosítva, és nem az értékesítő piaci hatalmától függ majd. Azáltal továbbá, hogy a vállalkozások fajtaleírást (hivatalosan elismert fajtaleírás) nyújthatnak be, bizonyos piacok (pl. genetikai anyagok) esetében újabb lehetőségek tárulnak fel, amelyek mindenekelőtt a kkv-k és a mikrovállalkozások számára lehetnek érdekesek. Az illetékes hatóságoknak ezután is biztosítaniuk kell olyan hatósági ellenőrzési szolgáltatásokat, amelyeket a kkv-k vagy a mikrovállalkozások képtelenek önállóan kivitelezni.

Az előnyben részesített lehetőség tehát a következő módon éri el az öt fő célkitűzést:

- 1) a jogszabályok egyszerűsítése azáltal, hogy a meglévő 12 irányelvet egy rendelet váltja fel;
- 2) az adminisztratív terhek csökkentése a költségmegtérülés bevezetésével és bizonyos feladatok vállalkozókra történő átruházásával;
- 3) az innováció előmozdítása a vállalkozók tevékenységeinek rugalmasabbá tételével;
- 4) a fenntarthatóság, a biodiverzitás és az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás támogatása a „fenntartható VCU” révén és a genetikai anyagok vonatkozásában felmerülő terhek csökkentésével;
- 5) az átláthatóság és a nyomon követhetőség biztosítása valamennyi vállalkozó nyilvántartásba vételével és minimumkövetelmények előírásával a jegyzékben nem szereplő fajok esetében.

7. NYOMON KÖVETÉS ÉS ÉRTÉKELÉS

A bevezetett intézkedések eredményeinek értékelésére több javasolt mutató is létezik:

- 1) A jogszabályok összehangolása és végrehajtása a tagállamokban
 - A magyarázat iránti megkeresések és panaszok száma.
 - A jogszabályok tagállami végrehajtására vonatkozó, az Élelmiszerügyi és Állategészségügyi Hivatal vagy a CPVO által végzett auditok eredményei.

- A tagállamoktól kapott értesítések száma a nemzeti intézkedésekre vonatkozóan.
 - A vállalkozók funkcionális nyilvántartása.
- 2) Az adminisztratív terhek és költségek csökkentése, valamint rugalmasság bevezetése
- Fajtaelismerés
 - Kérelmek: szám, szükséges idő, költségmegtérülés.
 - A növényi szaporítóanyagokkal foglalkozó, kérelmet benyújtó vállalkozások, különös tekintettel a kkv-kra: szám, típus, fejlődés.
 - A hivatalosan elismert fajtaleírással rendelkező bejegyzett fajták száma.
 - A közvetlenül a CPVO-hoz benyújtott, fajtabejegyzés iránti kérelmek száma.
 - A növényi szaporítóanyagok minőségellenőrzése
 - A hatósági felügyelet mellett végzett tanúsítások százalékos aránya a tagállamokban végzett hatósági tanúsításokhoz képest.
 - A növényi szaporítóanyagok minőségellenőrzésének költsége
- (3) Arányos szabályok megállapítása és összehangolás más uniós szakpolitikákkal és stratégiákkal
- Bejegyzett és forgalomba hozott genetikai anyagok és hobbifajták száma, mennyisége.
 - Az e szabályok alkalmazási körébe eső fajok száma.
 - A fajtaelismerésre vonatkozó összehangolt kritériumok (pl. fenntartható VCU)